

Tema basbiologi 2006

Tandläkarens kliniska vardag ingår bland mycket annat att preparera tänder, ta avtryck, genomföra profylaxprogram, göra fyllningar och rotrensningar, terapiplanera, debitera och lyssna till salivsgugens slurpande ljud. Men vad är det egentligen för vätska som kommer upp i sugen? Hur är det med spottkörtelfunktion och saliven som flytande vävnad? Vad är det för molekylära förlopp som styr tumörutveckling? Hur styrs embryots utveckling på genetisk väg och vad betyder egentligen utvecklingsbiologi för odontologin? Papillomvirus kan ge upphov till kliniska förändringar i munslemhinnan som papillom, kondylom och vårtor. Men hur går det till?

På kursen i mikrobiologi studerades vi en gång i tiden bakterier som växte i odlingskålar eller i flytande medier. Men nu gäller begreppet «biofilm»; vi inser att bakterier fäster på ytor och är organiserade i komplexa bakteriesamhällen. Spelar denna nyare kunskap någon roll för att förstå sammanhang mellan bakterier och sjukdom?

Stamceller är ett populärt begrepp både i fackpress och populärmedier. Vi skymtar möjligheten att regenerera nästan alla sorters vävnad. Men vilken roll spelar stamceller för initiering och tillväxt av olika cancerformer? I dag skall tänder ibland ersättas med implantat. Hur klarar då hjärnan att reglera käkens motorik när patienten saknar den naturliga tandens periodontalreceptorer?

Hur tänker forskarna när det gäller att framställa vaccin mot karies och kan avsaknad av tänder vara en indikator för ökad cancerrisk? Många frågor söker svar.

I detta samnordiska temanummer är vår ambition att spegla basbiologisk forskning som kan ha betydelse också för den kliniska odontologin. Vi vill också teckna en bakgrund och ge ökad insikt om aktuella frågeställningar inom basbiologisk forskning. Det finns

ibland en opposition mot att använda begreppen klinisk forskning respektive grundforskning eftersom en tydlig gräns inte alltid kan urskiljas. Att vi använder begreppet basbiologi är inte ett uttryck för önskan om gränsdragning utan skall mer betraktas som konsumentupplysning. Det mesta handlar om sådant som just nu försiggår i laboratorier, inte i vardagskliniken.

I detta och nästa nummer presenteras sammanlagt nio artiklar inom basbiologi. I år har den svenska Tandläkartidningen haft en samordnande uppgift för temanumret.

För varje temaserie utses en redaktionskommitté som har till uppgift att föreslå författare, värdera och granska manuskript. I denna redaktionskommitté har ingått professorerna Magne Bryne, Institutt for oral biologi, Det odontologiske fakultet, Oslo, Erik Dabelsteen, Afdeling for Oral Diagnostik, Odontologisk Institut, Köpenhamn, Kaj Fried, Centrum för oral biologi, Karolinska Institutet, Stockholm och Tuula Salo, Oral patologi, Uleåborg. Kaj Fried har dessutom ansvarat för samordning.

Nu önskar vi god läsning av dessa båda temanummer och tar sedan mycket gärna emot läsarnas kommentarer och synpunkter.

Björn Klinge
Tandläkartidningen
Sverige

Gudrun Sangnes
Den norske tannlegeforenings
Tidende
Norge

Matti Pöyry
Finlands Tandläkartidning
Finland

Ib Sewerin
Tandlægebladet
Danmark